

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 22 kwietnia 2013 r..

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska We Wrocławiu

dotyczy: PZO Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071
sprawę prowadzi: Monika Kotulak monika.kotulak@kp.org.pl

Dziękujemy za możliwość konsultacji zebranego materiału do projektu Planu Zadań Ochronnych Ostoji Nietoperzy Gór Sowich, poniżej przedstawiamy nasze uwagi:

1. W wyniku użycia do opracowania dokumentu Platformy Informacyjno-Komunikacyjnej, dokumentacja jest nieczytelna i nie nadaje się do konsultacji.

W konsekwencji użycia PIK, projekt planu jest w naszej ocenie sporządzony w znacznej części według niewłaściwego – w tej konkretnej sytuacji planistycznej – schematu logicznego. Zdajemy sobie sprawę, że schemat ten został wymuszony przez wymagania GDOŚ i wymagania techniczne Platformy Informacyjno-Komunikacyjnej, nie zmienia to jednak faktu, że zastosowanie go w tej sytuacji planistycznej jest błędem merytorycznym. W zastosowanym schemacie jako danych wyjściowych do planowania użyto istniejących danych o rozmieszczeniu gatunków i siedlisk, niemal nie weryfikując i nie uzupełniając ich terenowo. Nie zweryfikowano, czy dane są wiarygodne, a przede wszystkim – w jakim stopniu są kompletne – tj. w jakim stopniu wykluczają występowanie gatunków i siedlisk tam, gdzie nie są skartowane.

Fakt ten sam w sobie nie dyskwalifikuje dalszego procesu wnioskowania planistycznego, istnieją bowiem techniki i algorytmy wnioskowania planistycznego przy niepełnej wiedzy o rozmieszczeniu przedmiotów planowania, a samo założenie o planowaniu przy niepełnej wiedzy jest właśnie założeniem planu zadań ochronnych. Z gruntu błędne jest jednak zastosowanie do takich danych wyjściowych, algorytmu planistycznego, który wymaga przypisania zagrożeń, celów ochrony, działań ochronnych i działań monitoringowych wyłącznie do znanych i skartowanych stanowisk gatunków i siedlisk. Wiele zagrożeń dla przedmiotów ochrony nie jest powiązanych z konkretnymi stanowiskami przedmiotów ochrony, a ma charakter działań i presji występujących w innych miejscach w obszarze – mogą one przecież oddziaływać nie tylko na konkretne stanowiska przedmiotów ochrony, ale np. uniemożliwiają zasiedlanie przez przedmiot ochrony nowych miejsc, łączność między płatami i stanowiskami, zwiększają zagrożenie neofityzacją itp.

Cele ochrony (*conservation objectives*) powinny w ogóle być sformułowane dla gatunku lub siedliska w obszarze – i opisywać taki stan gatunku lub siedliska w danym

obszarze Natura 200, który gwarantuje właściwy wkład w osiągnięciu celu generalnego sieci Natura 2000 – uzyskanie właściwego stanu wszystkich dyrektywowych gatunków i siedlisk w całym regionie biogeograficznym¹.

Niektóre działania ochronne powinny obejmować znane płaty siedlisk i stanowiska gatunków. Jednak, inne działania ochronne mogą być konieczne do wykonania poza takimi płatami – np. usuwanie zagrożeń zewnętrznych dla płatów lub stanowisk, kształtowanie struktury krajobrazu tak, by zapewnić dynamiczne występowanie przedmiotów ochrony w krajobrazie, inwentaryzacje i poszukiwania przedmiotów ochrony, „ostrożnościowa” ochrona siedlisk gatunków nie skartowanych kompletnie, kształtowanie świadomości społecznej.

Te wymogi merytoryczne, nie mieszcząc się w modelu wymuszonym przez Platformę Informacyjno-Komunikacyjną, nie zostały przez przedłożony projekt PZO spełnione.

Zwraca, także uwagę, że konsekwencją takiej struktury zapisu projektu planu jest także jego trudna czytelność – wynikająca z adresowania wszystkich zapisów planistycznych do miejsc opisywanych losowymi kodami cyfrowo-literowym, wielokrotnych powtórzeń zapisów dla kolejnych płatów tego samego typu siedliska / stanowisk tego samego gatunku.

Zdając sobie sprawę z ogólniejszej natury problemu, sygnalizujemy po raz kolejny, że zastosowany schemat planowania z wykorzystaniem tzw. Platformy Informacyjno-Komunikacyjnej, oparty na algorytmie wymuszającym przypisanie zagrożeń, celów i działań tylko i wyłącznie do zainwentaryzowanych i skartowanych stanowisk gatunków i siedlisk, nie odpowiada wymogom sztuki planowania ochrony przyrody. Wygenerowany projekt planu jest trudno nieczytelny, jest bowiem chaotycznym wykazem chaotycznie adresowanych zapisów, co uniemożliwia prześledzenie logiki wnioskowania planistycznego, a tym samym uniemożliwia rzeczowe konsultacje.

Wnioskujemy o rezygnację ze stosowania Platformy Informacyjno-Komunikacyjnej, której algorytm jest szkodliwy dla procesu planowania – i o sporządzenie planu w tradycyjnej formie, z wyraźnym wyeksponowaniem logiki wnioskowania planistycznego.

2. Do tabeli 1.5:

- a) Brak informacji na temat siedliska 3260 *Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis** nie uprawnia do nadania oceny D. Należy nadać kategorię C i zaplanować uzupełnianie wiedzy jako działanie ochronne. Tylko udowodniona nieznaczająca reprezentatywność siedliska może być przyczyną oceny D dla siedliska przyrodniczego.
- b) Prosimy o głębsze uzasadnienie oceny D dla siedliska 6210 *Murawy ciepłolubne* oraz 9190 *Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy*². Przypominamy, że zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji z dnia 11 lipca 2011 r. w sprawie formularza zawierającego informacje o terenach Natura 2000 (notyfikowaną jako dokument nr C(2011) 4892) (2011/484/UE), jak również z decyzją ją poprzedzającą, w przypadku siedlisk przyrodniczych niewielka powierzchnia zajmowana przez siedlisko w obszarze nie może być przesłanką do oceny D. Przesłanką taką nie może być także porównywanie zasobów siedliska w obszarze do zasobów regionalnych. Dla siedlisk przyrodniczych wyłączną przesłanką do uznawania ich "nieistotności" i oceny D jest nieistotna reprezentatywność.

¹ W tej sprawie por. Nota Komisji Europejskiej 2012 Setting conservation objectives for Natura 2000 sites.

² Siedlisko 9190 jest w tym obszarze reprezentowane przez kwaśne buczyny podgórskie, nazwa „pomorski las..” jest błędna, choć zdajemy sobie sprawę że ten błąd popełnił Minister w rozporządzeniu.

- c) Powierzchnia siedliska 6520 *Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie* jest prawdopodobnie większa niż Państwo podają, a taki wynik sugeruje brak dobrej inwentaryzacji.
 - d) Prosimy o podanie procentowej powierzchni siedliska 9190
 - e) Dla nocka Bechsteina i nocka orzęsionego zimowanie nawet kilku osobników jest znaczące! Nie jest to podstawa do oceny D. Dla nocka Bechsteina ten obszar jest jednym z niewielu miejsc stałego występowania w Polsce.
3. Do tabeli 1.7:
- a) Do zakresu odpowiedzialności Urzędu Marszałkowskiego (a w zasadzie szerzej: województwa samorządowego, w tym jego Sejmiku) należy dodać: prowadzenie polityki w zakresie ochrony krajobrazu, tworzenie parków krajobrazowych, sporządzanie i ustanawianie planu ochrony parku krajobrazowego, tworzenie obszarów chronionego krajobrazu. To istotne, bo na rozważanym terenie jest park krajobrazowy, co więcej Autorzy korzystają z jego planu ochrony!
 - b) Starostwo Powiatowe posiada jeszcze kompetencje sporządzania uproszczonych planów urządzania lasów niepaństwowych, jeżeli takie są w obszarze (dane takie powinny być w tab. 2.3, ale ich tam nie ma!). Nie ma natomiast żadnych kompetencji gospodarki przestrzennej, za to np. udziela pozwoleń na budowę.
 - c) Złe sformułowanie kompetencji nadleśnictw, Nie zajmują się planowaniem gospodarki leśnej, nie nadzorują jej, tylko ją prowadzą. Nadleśnictwa mają w obowiązku przede wszystkim chronić przedmioty ochrony w obszarach Natura 2000 a nie tylko je użytkować. Obowiązkiem Nadleśniczych jest również, zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody, samodzielne wykonywanie zadań z zakresu ochrony przyrody w obszarze Natura 2000.
 - d) Kompetencją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska jest także nadzór nad rezerwatami przyrody i ustanawianie ich planów ochrony.
 - e) W wymienionych instytucjach brakuje zarządzających wodami - RZGW oraz ZMiUW. Obowiązkiem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych jest zarządzanie odpowiednimi wodami Skarbu Państwa (należy wskazać, którymi!), w tym osiągnięcie celów środowiskowych dla wód, o których mowa w art. 38d-38f ustawy Prawo Wodne.
4. W dziale 2.2: Prosimy o uzupełnienie opisu o określenie Jednolitych Części Wód jakie występują w obszarze oraz zapisy z planu gospodarowania wodami jakie się do nich odnoszą. Cele środowiskowe dla wód wynikające z planu gospodarowania wodami są istotnym tłem dla planowania ochrony obszaru Natura 2000.
5. Prosimy o uzupełnienie wartościami tabeli 2.3.
6. Do tab. 2.5
- a) Czy na pewno zawarli tu Państwo wszystkie plany zagospodarowania z obszaru? Czy nie istnieją studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego innych gmin?? Plany urządzenia lasu? Nie ma innych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego?
 - b) Proszę podać przedmioty ochrony jakie mogą być dotknięte oddziaływaniem, a nie nieczytelne GUID-y ich siedlisk lub stanowisk. Jako działanie minimalizujące proponują Państwo wykluczyć z zabudowy tereny, na których występują przedmioty ochrony obszaru, tj. miejsca gdzie skartowano ich siedliska lub stanowiska. Uważamy, że takie działanie nie będzie wystarczające. Zważając na to, że przez ostoję przebiega korytarz ekologiczny o dużym znaczeniu należałoby zabezpieczyć również cały jego

przebieg – w szczególności: łączność przestrzenną istotną z punktu widzenia przedmiotów ochrony (np. pasma terenu wykorzystywane przez nietoperze do przemieszczania się, miejsca stanowiące *stepping stones* dla modraszków itp.). W zadaniach ochronnych dla poszczególnych siedlisk nie zawierają się żadne zadania mające zachować korytarz. Prosimy o odpowiednie uzupełnienia.

7. Do tabeli 2.6.:

- a) Prosimy o uporządkowanie kolejności przedmiotów ochrony, obecnie jest chaotyczna. Dotyczy także następujących tabel w materiale.
- b) Zakres prac terenowych jest zupełnie niewystarczający do celów PZO! Plan urządzenia lasu zwykle nie ocenia zagrożeń, stanu ani działań ochronnych dla siedlisk przyrodniczych w sposób kompatybilny z wymogami PZO i nadaje się tylko jako pomocnicze źródło informacji. Nie do przyjęcia jest budowanie PZO na jego podstawie!
- c) Dla siedliska 7140 wymieniają Państwo naszą publikację jako źródło danych. To opracowanie nie miało na celu dostarczenie danych do PZO i nie dostarcza wystarczających do planowania danych! Konieczna jest inwentaryzacja terenowa!
- d) Dla nocka dużego proponują Państwo – jak najbardziej słusznie - dodanie kolonii w Rościszowie do obszaru, jest to postulat o oczywistej słuszności i od dawna podnoszony. Dlaczego więc ten zapis nie pojawia się w rubryce propozycji zmian granic obszaru?!

8. Do działu 2.6.1: Proszę rozwinąć i uzasadnić oceny stanu zachowania poszczególnych przedmiotów ochrony w obszarze, w ogóle więcej pisać o siedliskach i gatunkach w obszarze, a mniej - ogólnych charakterystyk w sieci Natura 2000.

9. Tabela 4:

- a) Zagrożenie *usowanie martwych i umierających drzew* określone jako potencjalne dla siedliska 9410 *Górskie bory świerkowe* wydaje się być realne zważając na ocenę stanu siedliska gdzie wskaźnik martwe drewno osiąga poziom tylko U1. Tak samo, jest ono realne, rzeczywiste i istniejące dla pozostałych leśnych siedlisk przyrodniczych.
- b) Czy siedliska 9170 *Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny* i 9180 *Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach*, 9110 *Kwaśne buczyny*, 91E0 *Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe*, 6510 *Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie*, 7140 *Torfoniska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea)*, 9130 *Żyzne buczyny*, nie mają żadnych istniejących zagrożeń? Ocena na większości stanowisk to U1 lub U2, zapewne jakieś czynniki zewnętrzne spowodowały taki stan. Prosimy o rzetelne i dokładne podejście do wyznaczenia realnych zagrożeń siedlisk.

10. Tabela 5:

- a) Cele zadań ochronnych dla wszystkich siedlisk został wyznaczony jako: *Zachowanie siedliska w niepogorszonym stanie* bez jakichkolwiek konkretnych działań poza monitoringiem. Jak można taki cel wyznaczać w planie ochrony dla siedliska z oceną U2 czy U1?! Jesteśmy świadomi, że jest to ostoja nietoperzy ale przedmiotami ochrony są również inne gatunki i siedliska. Jeśli tak jest, są one równoważne z nietoperzami i trzeba równie uważnie i staranie opisywać ich stan, zagrożenia i planować ochronę!!! Prosimy o poprawienie tego w projekcie. W obecnej formie jest to nieakceptowane! Po to ustanawiane są obszary Natura 2000 i przygotowywane są PZO, żeby polepszać stan ochrony, a nie tylko zachować stan niepogorszony.
- b) Prosimy o określenie perspektywy osiągnięcia właściwego stanu ochrony.

- c) Wedle naszej najlepszej wiedzy modraszki są motylami, natomiast część celów jakie Państwo przypisali do tego gatunku odnoszą się do nietoperzy. Prosimy o wyjaśnienie.
- d) Właściwe terminy koszenia dla modraszków powinny być zastosowane niezwłocznie, a nie dopiero w przyszłym PROW.
- e) Bardzo szczytnym celem jest zaplanowanie koszenia łąki z jednoczesnym pozostawianiem krwiściagu, pytanie jak zamierzają Państwo to realizować?
- f) Planując zadanie ochronne: pozostawiane martwego drewna, prosimy o określenie dokładnych wskaźników do jakiego celu dążymy, ile martwego drewna ma być w obszarze, stojące, czy tylko leżące itd.

11. Tab. 6:

- a) Uwagi do wszystkich stanowisk Modraszka nausitous: Działania pakietu 3 lub 5 obecnych programów rolnośrodowiskowych są niszczące dla modraszków!, Dla modraszków optymalne byłoby koszenie tylko raz na 3 lata, czyli nie kosić 60-70% każdorazowo w innym miejscu. O jaki termin II pokosu chodzi, kiedy piszą Państwo 15.16? Powinien być późnojesienny. Zaplanowany koszt działań wydaje się być nierealny. Raczej ok. 2 tys./ha/rok, taki reżim jest nie do zrealizowania za 200 zł/ha.
- b) Dla siedliska 9170 – *Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny*: proszę podać jaki PTD ma zostać przyjęty! Konieczne konsekwentne pozostawianie, w cięciach rębnych, także rębni złożonych, 5-10% masy wydzielenia na kolejne pokolenie i następnie do naturalnej śmierci i rozpadu - tak by długofalowo doprowadzić do odtworzenia zasobów martwego drewna, w tym grubowymiarowego, do poziomu co najmniej 20m³/ha. Proponujemy, by zaplanować także pozostawienie w stanie naturalnym, bez użytkowania (bez wskazówek gospodarczych) niektórych drzewostanów grądów, co najmniej ok. 30 ha, dla stworzenia 'powierzchni referencyjnych' grądów w obszarze (a może całe 60 ha)?
- c) Dla siedliska 9180 - **Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach*: To siedlisko sugerujemy w całości wyłączyć z gospodarki leśnej i pozostawić do naturalnego rozwoju!
- d) Dla siedliska 9110 - *Kwaśne buczyny*: proszę podać jaki PTD ma zostać przyjęty! Sugerujemy aby wyznaczyć w obszarze co najmniej 250 ha najlepiej zachowanych kwaśnych buczyn i pozostawić je bez wskazówek, bez użytkowania, jako powierzchnie referencyjne. Konieczne konsekwentne pozostawianie, w cięciach rębnych, także rębni złożonych, 5-10% masy wydzielenia na kolejne pokolenie i następnie do naturalnej śmierci i rozpadu - tak by długofalowo doprowadzić do odtworzenia zasobów martwego drewna, w tym grubowymiarowego, do poziomu co najmniej 20m³/ha.
- e) Dla siedliska 91E0 - **Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe*: Co to znaczy 'ograniczyć'? Sugerujemy w tym obszarze w ogóle zrezygnować z zabiegów gospodarczo-hodowlanych w siedlisku 91E0 w całości, pozostawić łąki bez wskazówek jako pow. referencyjne. Ich powierzchnia nie jest taka duża, taki postulat nie powinien być bardzo kontrowersyjny.
- f) Dla siedliska 7140 *Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea)* ochrona czynna została zaplanowana tylko dla jednego stanowiska, czy inne stanowiska nie są zagrożone zarastaniem? Jako zagrożenia wskazali Państwo zmianę stosunków wodnych. Jest to zagrożenie absolutnie kluczowe dla torfowisk, dlaczego nie ma żadnych zadań przeciwdziałających temu zjawisku?! Planują Państwo monitoring wykonania zadań, lecz nie wyznaczono, żadnych zadań ochronnych.

- g) Dla siedliska 9130 - Żyzne buczyny: proszę podać jaki PTD ma zostać przyjęty! Sugerujemy co najmniej ok. 100 ha najlepszych buczyn w obszarze wyłączyć z użytkowania i pozostawić jako powierzchnie referencyjne. Konieczne konsekwentne pozostawianie, w cięciach rębnych, także rębni złożonych, 5-10% masy wydzielenia na kolejne pokolenie i następnie do naturalnej śmierci i rozpadu - tak by długofalowo doprowadzić do odtworzenia zasobów martwego drewna, w tym grubowymiarowego, do poziomu co najmniej 20m³/ha.

12. Prosimy o wpisanie propozycji włączenia Rościszowa w tab. 10.

13. Tabela 7: z jakiego powodu nie zaplanowano żadnych działań monitoringowych?!

14. Jak zamierzają Państwo poradzić sobie z wspinaczkowym ruchem turystycznym? W Górach Sowich jest kilka mikrorejonów wspinaczkowych: Cesarskie Skalki w rejonie Głuszycy i Żmij w rejonie Nowej Rudy oraz przede wszystkim skalki w przełomie Bystrzycy - te ostatnie zaczynają być coraz bardziej popularne. Przez to zagrożone są stanowiska siedliska 8220. Czy plan był konsultowany ze środowiskiem wspinaczkowym?

Podsumowując Plan w obecnej formie jest nieakceptowany, nie spełnia podstawowych wymogów zasad dobrego planowania obszarów chronionych. Prosimy o zasadnicze zmiany.

z poważaniem